

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
фінансів

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної

Каріна НЕМАШКАЛО

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма «Фінанси і кредит»

Статус дисципліни вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Ольга ПОЛТІНІНА

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Гарант програми

Ольга ПОЛТІНІНА

Харків
2023

ВСТУП

Активна євроінтеграція України, процес приватизації об'єктів держаної власності, розвиток фінансової системи, системи страхування, ринку капіталів формують потребу в новій послугі - оцінці вартості підприємства (бізнесу).

У проведенні оціночних процедур зацікавлені як власники підприємства, так й інші сторони: державні структури (контрольно-ревізійні і інші органи), кредитні організації, страхові компанії, постачальники, інвестори і акціонери.

Процес оцінки вартості бізнесу служить підставою для вироблення його стратегії, виявляє альтернативні підходи і визначає, який з них забезпечить компанії максимальну ефективність, а, отже, і вищу ринкову ціну.

Метою викладання дисципліни «Оцінка вартості бізнесу» є опанування здобувачами методичних підходів і прийомів оціночної діяльності, формування та розвиток навичок збору, обробки і аналізу інформації, необхідної для оцінки, вибору й застосування адекватних методів оцінки підприємств і організацій в умовах українського ринку.

Завданнями навчальної дисципліни є: засвоєння сутності вартості бізнесу, методичних підходів, методів, прийомів та показників оцінки вартості бізнесу; оволодіння навичками самостійного використання методів з оцінки вартості бізнесу та оцінювання ефективності функціонування бізнесу по критерію зміни його вартості; засвоєння особливостей практичного застосування доходного підходу до оцінювання вартості бізнесу та інтерпретації його результатів; засвоєння особливостей практичного застосування витратного підходу до оцінювання вартості бізнесу та інтерпретації його результатів; засвоєння особливостей практичного застосування порівняльного підходу до оцінювання вартості бізнесу та інтерпретації його результатів.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що відбивають різні аспекти оцінки вартості бізнесу.

Предметом навчальної дисципліни є господарські рішення та пов'язані з ними результати оцінки вартості підприємств (бізнесу).

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР01	ЗК02, ЗК12
ПР06	ЗК12, СК06
ПР09	ЗК07, СК07
ПР14	ЗК02, СК12

де ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12 Здатність працювати автономно.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК12. Здатність до формування системи фінансово-аналітичного забезпечення залучення та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, фінансово-кредитних установ та організацій.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та зміст оцінки бізнесу

1. Поняття оцінки ринкової вартості і сфера її застосування в сучасній економіці.

Поняття оцінки ринкової вартості і сфера її застосування в сучасній економіці. Необхідність і можливість вартісної оцінки в українських умовах. Відмінність вартісної оцінки від бухгалтерської (балансової), аудиторської та рейтингової оцінки.

2. Об'єкти і суб'єкти вартісної оцінки.

Об'єкти і суб'єкти вартісної оцінки. Майновий комплекс підприємства та бізнес як об'єкти оцінки. Вплив специфічних характеристик оцінюваного об'єкта на процес оцінки. Права і обов'язки експерта-оцінювача, вимоги до якості оціночних робіт та відповідальність оцінювача.

3. Основні цілі оцінки. Принципи оцінки.

Мета проведення оцінки. Фундаментальні принципи оцінки. Принципи оцінки, що відбивають різні погляди авторів: альтернативності, передбачення, надлишкової продуктивності, майбутніх переваг, економічного розподілу, адекватності, аналогії, системності тощо.

4. Бази оцінки. Види вартості, які використовуються в оцінці.

Бази оцінки. Види вартості, які використовуються в оцінці. Ринкова база оцінки. Неринкові види вартості. Фактори, що впливають на вартість підприємства і його майна. Єдність і протилежність ринкової вартості та ринкової ціни. Взаємозв'язок цілей оцінки, видів вартості, об'єктів оцінки.

Тема 2. Організація оціночної діяльності та її законодавче забезпечення

1. Нормативно-законодавче регулювання оціночної діяльності в Україні.

Історія розвитку оціночної діяльності в Україні. Міжнародна та вітчизняна практика оцінки бізнесу.

Регулювання оціночної діяльності в Україні. Закон про оцінку майна, майнових прав та оціночну діяльність. Стандарти оціночної діяльності. Нормативно-правове забезпечення вартісної оцінки в Україні. Контроль за

здійсненню оцінної діяльності. Обмежувальні умови на проведення оцінки бізнесу. Професійна підготовка оцінювачів. Саморегульовані організації оцінювачів.

2. *Організаційно-правова основа проведення незалежної оцінки бізнесу.*

Випадки обов'язкового проведення оцінки. Організаційно-правова основа проведення незалежної оцінки бізнесу. Процедура укладання договору на оціночні роботи. Основні розділи договору. Права та відповідальність замовника та оцінювача.

3. *Процес проведення оцінки бізнесу та його основні етапи.*

Процес проведення незалежної оцінки бізнесу та його основні етапи.

Тема 3. Інформаційне забезпечення оцінки бізнесу

1. *Інформація для оцінки бізнесу: види, класифікація, вимоги до складу та структури.*

Система необхідної для оцінки бізнесу інформації. Зовнішня і внутрішня інформація, її класифікація, вимоги до складу та структури. Достовірність та повнота інформаційної бази оцінки.

2. *Фінансова звітність - основа інформаційної бази вартісної оцінки.*

Фінансова звітність - основа інформаційної бази вартісної оцінки. Обмеженість фінансової звітності українських підприємств. Міжнародні стандарти обліку і звітності, особливості їх застосування при оцінці українських компаній.

3. *Прогнозування, як елемент оцінки бізнесу.*

Основні методи аналізу і коригувань фінансової звітності з метою оцінки бізнесу. Прогнозування, як невід'ємний елемент оцінки бізнесу.

Тема 4. Методичний інструментарій оцінки вартості бізнесу.

1. *Поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу), для розрахунку його ринкової вартості.*

Поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу), результати фінансової, інвестиційної та операційної діяльності компанії, використовувані для розрахунку її ринкової вартості.

2. *Види і моделі розрахунку грошового потоку.*

Види і моделі розрахунку грошового потоку. Тимчасова оцінка грошових потоків. Шість функцій грошової одиниці.

3. *Ризики ринкової вартості бізнесу та способи їх врахування в процесі оцінки.*

Система ризиків, що впливають на величину ринкової вартості різних об'єктів власності. Способи їх врахування в процесі оцінки.

4. *Методичні підходи до оцінки бізнесу.*

Методичні підходи до оцінки бізнесу. Переваги і недоліки методів оцінки.

5. *Узгодження результатів оцінки бізнесу. Звіт про оцінку вартості підприємства*

Узгодження результатів оцінки бізнесу. Звіт про оцінку вартості підприємства

Тема 5. Дохідний підхід до оцінки вартості бізнесу

1. Характеристика й сфера застосування дохідного підходу до оцінки бізнесу

Економічна сутність і закономірності дохідного підходу до оцінки різних об'єктів власності. Місце дохідного підходу в системі вартісної оцінки. Головні переваги оцінки бізнесу в рамках дохідного підходу.

Умови, діапазон застосування, система абстрагування і допусків в рамках дохідного підходу. Фактори вартості, що враховуються при оцінці з позицій дохідного підходу. Види вартості і принципи дохідного підходу до оцінки вартості підприємства.

2. Метод дисконтування грошових потоків. Модель Гордона.

Методи дохідного підходу. Метод дисконтування грошових потоків. Модель Гордона.

3. Метод капіталізації доходів.

Метод капіталізації доходів. Вибір фінансової бази. Основні етапи і способи розрахунку вартості. Порівняльна характеристика методів дохідного підходу.

Тема 6. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу

1. Загальна характеристика порівняльного підходу та умови його застосування.

Загальна характеристика порівняльного підходу. Умови застосування та особливості використання порівняльного підходу при оцінці українських підприємств.

2. Основні етапи оцінки бізнесу з позицій порівняльного підходу.

Основні етапи оцінки бізнесу з позицій порівняльного підходу. Інформаційно-правова база та особливості фінансового аналізу при використанні методів порівняльного підходу.

3. Методи порівняльного підходу. Цінові мультиплікатори.

Методи порівняльного підходу. Метод компанії-аналога або метод ринку капіталу. Алгоритм і методика розрахунку ринкової вартості методом компанії-аналога. Вибір порівняльних підприємств, критерії відбору аналогічних компаній, визначення бази порівняння та розрахунок фінансових коефіцієнтів. Вибір і обчислення цінових мультиплікаторів, діапазон їх застосування. Формування підсумкової величини вартості.

Тема 7. Витратний підхід до оцінки бізнесу

1. Економічний зміст та сфера застосування витратного підходу.

Економічний зміст методів витратного підходу. Особливості витратного підходу до оцінки різних об'єктів власності. Методологічні закономірності і принципи витратного підходу до оцінки вартості підприємства (бізнесу). Ринкова вартість підприємства як різниця між ринковою вартістю його активів і зобов'язань. Умови застосування методів витратного підходу.

2. Метод вартості чистих активів.

Методи витратного підходу, особливості їх застосування для оцінки українських підприємств. Загальна характеристика методу вартості чистих активів.

3. *Метод ліквідаційної вартості.*

Метод ліквідаційної вартості. Поняття ліквідаційної вартості, її види. Умови застосування методу, його місце в системі процедури банкрутства. Основні етапи методу. Розробка календарного графіка ліквідації активів підприємства, коректування балансової вартості активів і зобов'язань.

Визначення витрат, пов'язаних з ліквідацією підприємства. Розрахунок ліквідаційної вартості як залишкової вартості бізнесу.

Тема 8. Оцінка матеріальних та нематеріальних складових майна підприємства.

1. *Оцінка об'єктів нерухомості.*

Характеристика майна підприємства, що підлягає оцінці. Оцінка об'єктів нерухомості. Види вартості нерухомого майна. Дохідний та ринковий підходи до оцінки нерухомості. Визначення зносу будівель і споруд.

2. *Особливості оцінки земельних ділянок.*

Особливості оцінки земельних ділянок.

3. *Оцінка ринкової вартості машин і устаткування.*

Оцінка ринкової вартості машин і устаткування. Дохідний, ринковий та витратний підхід до оцінки ринкової вартості машин та обладнання.

4. *Оцінка вартості нематеріальних активів.*

Оцінка вартості нематеріальних активів. Особливості обліку нематеріальних активів. Дохідний, ринковий і витратний підходи до оцінки нематеріальних активів. Особливості оцінки нематеріальних активів з використанням майнового підходу.

5. *Оцінка об'єктів інтелектуальної власності.*

Використання моделі активів в оцінці об'єктів інтелектуальної власності.

6. *Оцінка вартості товарно-матеріальних запасів.*

Оцінка вартості товарно-матеріальних запасів. Загальна характеристика товарно-матеріальних запасів. Класифікація товарно-матеріальних запасів за цільовим призначенням. Особливості обліку та оцінки товарно-матеріальних запасів.

Тема 9. Оцінка часток в підприємстві (бізнесі).

1. *Підходи до оцінки часток у бізнесі.*

Підходи до оцінки часток у бізнесі. Види вартості емісійних цінних паперів.

2. *Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій.*

Підходи до оцінки неконтрольних (міноритарних) пакетів. Премії та знижки у визначенні ринкової вартості акцій. Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій.

Тема 10. Оцінка вартості майна підприємства-боржника з метою продажу при банкрутстві.

1. *Поняття, види і етапи банкрутства підприємства*

Сутність поняття банкрутство підприємства. Основні його етапи та види.

2. *Особливості оцінки вартості майна підприємства-боржника.*

Особливості оцінки вартості майна підприємства в процесі антикризового управління. Порівняльний підхід до оцінки вартості майна підприємства-боржника.

3. Підходи до оцінки вартості майна підприємства-боржника.

Майновий підхід до оцінки вартості майна підприємства-боржника.
Дохідний підхід до оцінки вартості майна підприємства-боржника.

Тема 11. Оцінка вартості підприємства при реструктуризації.

1. Сутність та об'єкти реструктуризації.

Реструктуризація: поняття, сутність, об'єкти. Мета реструктуризації. Види діяльності по стратегічному напрямку реструктурування підприємств.

2. Форми реструктуризації підприємств.

Форми реструктуризації підприємств. Місце та роль оцінки при реструктуризації.

3. Оцінка ринкової вартості підприємства при реструктуризації.

Оцінка ринкової вартості підприємства при реструктуризації.

Тема 12. Оцінка бізнесу в системі управління підприємством.

1. Місце та роль оцінки вартості бізнесу в системі управління підприємством.

Місце та роль оцінки бізнесу в системі управління підприємством. специфіка оцінки бізнес-напрямків і бізнес-одиниць в системі управління підприємством.

2. Оцінка бізнесу в системі антикризового управління.

Оцінка бізнесу в системі антикризового управління. Практична реалізація основних принципів оцінки в системі антикризового управління. Оцінка бізнесу на різних стадіях арбітражного управління.

Сучасні управлінські технології оцінки вартості бізнесу.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань, лабораторних робіт за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань, лабораторних робіт

Назва теми та/або завдання	Зміст
1	2
Тема 1.	Практичне заняття 1. Визначення прав та обов'язків суб'єктів оціночної діяльності.
Тема 2.	Практичне заняття 2. Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Лабораторна робота 1. Міжнародна та вітчизняна практика оцінки бізнесу.
Тема 3.	Практичне заняття 3. Вимоги до інформаційної бази оцінки бізнесу. Лабораторна робота 2. Основні методи аналізу фінансової звітності з метою оцінки бізнесу.

1	2
Тема 4.	Практичне заняття 4. Визначення вартості грошей у часі Лабораторна робота 3. Переваги і недоліки методичних підходів до оцінки вартості бізнесу.
Тема 5.	Лабораторна робота 4. Застосування методу дисконтування грошових потоків. Практичне заняття 5. Застосування методу капіталізації доходів для оцінки вартості бізнесу.
Тема 6.	Практичне заняття 6. Застосування методу галузевих коефіцієнтів Розрахунок цінових мультиплікаторів для оцінки вартості бізнесу.
Тема 7.	Практичне заняття 7. Визначення вартості чистих активів Лабораторна робота 5. Розрахунок ліквідаційної вартості як залишкової вартості бізнесу
Тема 8.	Практичне заняття 8. Види вартості нерухомого майна та підходи до їх оцінки. Лабораторна робота 6. Особливості оцінки нематеріальних активів. Особливості оцінки об'єктів інтелектуальної власності.
Тема 9.	Лабораторна робота 7. Оцінка вартості фінансових інструментів підприємства
Тема 10.	Практичне заняття 9. Оцінка вартості майна підприємства-боржника
Тема 11.	Практичне заняття 10. Оцінка вартості підприємства при реструктуризації
Тема 12.	Практичне заняття 11. Оцінка бізнесу в системі антикризового управління. Сучасні управлінські технології оцінки вартості бізнесу.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та/або завдання	Зміст
1	2
Тема 1	Вивчення нового матеріалу за питаннями: 1 Визначте необхідність і порядок організація оціночної діяльності в ринковій економіці. 2. Обґрунтуйте поняття оцінки ринкової вартості і розкрийте сферу її застосування в сучасній економіці. 3. Обґрунтуйте необхідність і можливість вартісної оцінки в українських умовах. 4. Охарактеризуйте відмінність вартісної оцінки від бухгалтерської (балансової), аудиторської та рейтингової оцінки. 5. Визначте об'єкти і суб'єкти вартісної оцінки.

1	2
Тема 2	<p>Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за напрямками</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте етапи розвитку оціночної діяльності в Україні. 2. Визначте характерні риси міжнародної та вітчизняної практики оцінки бізнесу. 3. Розкрийте основні механізми регулювання оціночної діяльності в Україні. 4. Охарактеризуйте нормативно-методичне забезпечення вартісної оцінки в Україні
Тема 3	<p>Поглиблене вивчення матеріалу за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте зовнішню і внутрішню інформація для оцінки бізнесу, вимоги до її складу та структури. 2. Розкрийте критерії достовірності та повноти інформаційної бази оцінки. 3. Охарактеризуйте фінансову звітність як основу інформаційної бази вартісної оцінки. 4. Розкрийте основні методи аналізу і коригувань фінансової звітності з метою оцінки бізнесу. 5. Обґрунтуйте необхідність прогнозування в процедурі оцінки бізнесу
Тема 4	<p>Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості за питаннями</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу). 2. Розкрийте порядок використання інформації про результати фінансової, інвестиційної та операційної діяльності підприємства для розрахунку його ринкової вартості. 3. Охарактеризуйте види і моделі розрахунку грошового потоку. 4. Розкрийте необхідність та порядок тимчасової оцінки грошових потоків в процесі оцінки вартості бізнесу.
Тема 5	<p>Вивчення нового матеріалу за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте економічну сутність і закономірності застосування дохідного підходу до оцінки різних об'єктів власності. 2. Визначте місце дохідного підходу в системі вартісної оцінки підприємств. 3. Охарактеризуйте умови, діапазон застосування, систему абстрагування і допусків в рамках дохідного підходу. 4. Розкрийте фактори вартості, що враховуються при оцінці з позицій дохідного підходу.
Тема 6	<p>Поглиблене вивчення матеріалу за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте економічну сутність і умови застосування порівняльного підходу до оцінки різних об'єктів власності. 2. Визначте основні етапи оцінки бізнесу з позицій порівняльного підходу до оцінки бізнесу. 3. Охарактеризуйте інформаційно-правову базу та особливості фінансового аналізу при використанні порівняльного підходу. 4. Охарактеризуйте методи порівняльного підходу.
Тема 7	<p>Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте економічну сутність і умови застосування витратного підходу до оцінки бізнесу. 2. Розкрийте економічний зміст методів витратного підходу. 3. Охарактеризуйте методологічні закономірності і принципи витратного підходу до оцінки вартості підприємства (бізнесу). 4. Розкрийте методи витратного підходу, особливості їх застосування для оцінки українських підприємств. 5. Надайте загальну характеристику методу вартості чистих активів.

1	2
Тема 8	<p>Поглиблене вивчення матеріалу за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надайте характеристику майну підприємства, що підлягає оцінці. 2. Розкрийте особливості оцінки об'єктів нерухомості у складі майна підприємства. 3. Охарактеризуйте види вартості та підходи до оцінки нерухомого майна. 4. Розкрийте порядок оцінки земельних ділянок. 5. Розкрийте порядок визначення ринкової вартості машин і устаткування. 6. Розкрийте особливості оцінки вартості нематеріальних активів.
Тема 9	<p>Поглиблене вивчення матеріалу за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте економічний зміст та підходи до оцінки часток у бізнесі. 2. Розкрийте види вартості емісійних цінних паперів. 3. Охарактеризуйте підходи до оцінки неконтрольних (міноритарних) пакетів акцій. 4. Розкрийте порядок врахування премій та знижок у визначенні ринкової вартості акцій. 5. Охарактеризуйте моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облигацій.
Тема 10	<p>Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за напрямками:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте цілі та завдання оцінки вартості майна підприємства в процесі антикризового управління. 2. Охарактеризуйте порядок застосування порівняльного підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника. 3. Охарактеризуйте порядок застосування майнового підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника. 4. Охарактеризуйте порядок застосування дохідного підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника.
Тема 11	<p>Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості за питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте поняття реструктуризації підприємства, її сутність та об'єкти. 2. Розкрийте мету реструктуризації підприємства та її форми. 3. Охарактеризуйте види діяльності по стратегічному напрямку реструктуризації підприємств. 4. Визначте місце та роль оцінки при реструктуризації підприємств. 5. Розкрийте порядок оцінки ринкової вартості підприємства при реструктуризації.
Тема 12	<p>Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за напрямками:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте місце та роль оцінки бізнесу в системі управління підприємством. 2. Розкрийте специфіку оцінки бізнес-напрямків і бізнес-одиниць в системі управління підприємством. 3. Визначте зміст та завдання оцінки бізнесу в системі антикризового управління підприємством. 4. Охарактеризуйте порядок практичної реалізації основних принципів оцінки в системі антикризового управління.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1), проблемна лекція (Тема 7), лекція-провокація (Тема 8); бесіда (Теми 3, 11); лекція-діалог (Тема 6).

Наочні (демонстрація (Теми 5, 9).

Практичні (практичне заняття (Теми 1-8, 10-12), ділова гра (Теми 1, 10), есе (Теми 8, 11), мозкові атаки (Теми 5, 8), робота в малих групах (Теми 6, 10, 12), лабораторні роботи (за темами 2-5, 7-9).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів.

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи: лабораторні роботи (20 балів), практичні завдання (15), поточні контрольні роботи (15 балів), опитування (10 балів).

Семестровий контроль: екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит».

Семестр 6

Навчальна дисципліна "Оцінка вартості бізнесу"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1 – максимальна оцінка 5 балів

Інвестор обирає, яке із підприємств придбати. Початкові витрати по кожному однакові і складають 1200 тис. грн. Вартість капіталу для інвестора складає 17 %. Прогнозовано, що грошові потоки для кожного з підприємств складатимуть суму, що наведена в табл.

Грошові потоки за проектами (тис. грн.)

Роки	Підприємство «Гілея»	Підприємство «Скіфія»
1	185	175
2	190	190
3	180	170
4	190	180
5	170	190

Допоможіть інвестору обрати кращий проект, використовуючи показник дисконтованого грошового потоку, відповідь обґрунтуйте. Зробіть висновки.

Завдання 2 – максимальна оцінка 5 балів

Визначте, чи достатньо покласти на рахунок 500 тис. грн., щоб через 7 років придбати будинок вартістю 700 тис. грн.? Банк нараховує відсоток щоквартально, річна ставка 20 %. Обґрунтуйте відповідь, зробіть висновки.

Завдання 3 – максимальна оцінка 7 балів

Необхідно визначити відновну вартість складової матеріальних активів (жаротривка шафа). Актив виготовляється за індивідуальним замовленням, і на ринку обладнання аналогів йому немає. Габаритні розміри шафи 700 x 700 x 1700 мм. Ставка податку на прибуток складає 18%. Ставка ПДВ 20%. В якості однорідного об'єкта був обраний броньований сейф, розміри якого 600 x 500 x 1800 мм. Ціна броньованого сейфа складає 500 тис. грн. Рентабельність аналізованої продукції становить 25%. Обґрунтуйте відповідь, зробіть висновки.

Завдання 4 – максимальна оцінка 8 балів

Інвестиційна компанія оцінює доцільність інвестування коштів у вигляді придбання одного із двох підприємств: хімічного підприємства «Aqua-Clean» чи торговельної мережі «Open door».

На момент оцінювання виробничо-господарської та фінансова діяльності цих підприємств про них були зібрані наступні данні:

1. Підприємство «Aqua-Clean» є відносно стабільним і ризик його діяльності оцінюється значенням коефіцієнту бета на рівні 0,8 пунктів.

2. На підприємстві «Open door» останнім часом спостерігається коливання зростання і падіння доходів. У зв'язку з цим показник ризиковості у нього на момент оцінювання становив 0,6 пунктів.

Міжнародним агентством Bloomberg ставку доходності інвестування капіталу, за умов відсутності ризиків, визначено на рівні 7 %, а середня прибутковість акцій українських підприємств хімічної галузі оцінена ним у 14 %, а торговельної в 18 %. Визначте, в яке із підприємств доцільно, на Ваш погляд, інвестувати капітал інвестиційній компанії, скориставшись при цьому моделлю CAPM. Обґрунтуйте відповідь, зробіть висновки.

Завдання 5 – максимальна оцінка 15 балів

Підприємство «Фокус» (базовий баланс якого наведено в табл.) планує оновити основні засоби з метою освоєння виробництва нового виду фото об'єктивів. Для цього йому необхідно залучити 1500 тис. грн. Аналітики підприємства розробили схему залучення капіталу для придбання обладнання (табл.). Очкується, що введення в експлуатацію нового обладнання та випуск нового виду продукції забезпечить підприємству прибуток 25 % від вартості обладнання вже в перший рік.

Базовий баланс підприємства «Перлина»

Актив	Сума, тис. грн.	Пасив	Сума, тис. грн.
Необоротні активи	7 000	Власний капітал	8 000
Оборотні активи	15 000	Довгострокові зобов'язання	12 000
		Короткострокові зобов'язання	2 000
Баланс	22 000	Баланс	22 000

Джерело залучення капіталу	Частка в позиковому капіталі	Умови залучення капіталу
Банківський кредит (короткостроковий)	30 %	28 % річних, підтримка постійного залишку на рахунку 10 %
Емісія облігацій	40 %	дисконт 18 %, емісійні витрати – 8 000 грн.
Банківський кредит (довгостроковий)	30 %	34 % річних, витрати на підготовку документів 5 000 грн.

Оцініть ефективність залучення капіталу, зробіть висновки, надайте пропозиції щодо оптимізації процесу оновлення обладнання. Поясніть як оновлення обладнання вплине на ринкову вартість підприємства. Обґрунтуйте відповідь, зробіть висновки.

Критерії оцінювання

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни містить завдання практичної спрямованості різного рівня складності, а саме два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання. Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності, сумарна кількість яких складає 40 балів. Алгоритм вирішення кожного з п'яти завдань містить окремі етапи, які відповідно до складності та трудомісткості оцінюються відокремлено один від одного. Алгоритм вирішення кожного завдання містить окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для виконання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх виконання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (5 балів):

1-2 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами не розпочато, або розпочато з помилками.

2-3 бали – наведено початкові формули розрахунків без пояснень. Розв'язання задачі здійснено з помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки не наведені, або мають не конкретний характер.

3-4 бали – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані не логічно, не виявлено причини та наслідки діагностованого явища.

4-5 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ та здатність до аналізу причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу чи об'єкта.

Завдання 2 (5 балів):

1-2 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами не розпочато, або розпочато з помилками.

2-3 бали – наведено початкові формули розрахунків без пояснень. Розв'язання задачі здійснено з помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки не наведені, або мають не конкретний характер.

3-4 бали – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані не логічно, не виявлено причини та наслідки діагностованого явища.

4-5 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ та здатність до аналізу причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу чи об'єкта.

Завдання 3 (7 балів):

1-2 бали – завдання не вирішено, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами не розпочато. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Студент демонструє не-знання теоретичного матеріалу, який необхідний для розв'язання задачі.

2-3 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами розпочато, але не завершено. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Студент демонструє незнання теоретичного матеріалу, який необхідний для розв'язання задачі.

3-4 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами розпочато, присутні математичні помилки, відповідь не правильна. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі.

4-5 балів – наведено початкові формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено з несуттєвими помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки не наведені, або мають не конкретний характер.

5-6 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Частково прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані не логічно, не виявлено причини та наслідки діагностованого явища. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, необхідного для розв'язання задачі.

6-7 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ та здатність до аналізу причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу чи об'єкта.

Завдання 4 (8 балів):

1-2 бали – завдання не вирішено, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами не розпочато. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Студент демонструє не-знання теоретичного матеріалу, який необхідний для розв'язання задачі.

2-3 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами розпочато, присутні математичні помилки, відповідь не правильна. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі.

3-4 балів – наведено початкові формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено з несуттєвими помилками. Прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте мають не конкретний характер.

4-5 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Частково прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані не логічно, не виявлено причини та наслідки діагностованого явища. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, необхідного для розв'язання задачі.

5-6 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Прописані одиниці виміру показників. Частково прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані логічно. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, необхідного для розв'язання задачі, однак не повністю здатен застосовувати його на практиці.

6-7 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок, або з незначними арифметичними помилками. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ, проте причинно-наслідкові зв'язки досліджуваного процесу чи об'єкта не прописані.

7-8 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ та здатність до аналізу причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу чи об'єкта.

Завдання 5 (15 балів):

1-2 бали – завдання не вирішено, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами не розпочато. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Студент демонструє не-знання теоретичного матеріалу, який необхідний для розв'язання задачі.

2-3 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами розпочато, але не завершено. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Студент демонструє незнання теоретичного матеріалу, який необхідний для розв'язання задачі.

3-5 бали – завдання вирішено з помилками, наведено початкові формули розрахунків без пояснень, розв'язання задачі за формулами розпочато, присутні математичні помилки, відповідь не правильна. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі.

5-7 балів – наведено початкові формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено з несуттєвими помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки не наведені, або мають не конкретний характер.

7-9 балів – наведено початкові формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено з несуттєвими помилками. Прописані одиниці виміру показників. Не прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте мають не конкретний характер.

9-11 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Не прописані одиниці виміру показників. Частково прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані не логічно, не виявлено причини та наслідки діагностованого явища. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, необхідного для розв'язання задачі.

11-12 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено правильно, або з мінімальними помилками. Прописані одиниці виміру показників. Частково прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки наведені, проте побудовані логічно. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, необхідного для розв'язання задачі, однак не повністю здатен застосовувати його на практиці.

12-13 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок, або з незначними арифметичними помилками. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний

характер, показують знання студентом теоретичних основ, проте причинно-наслідкові зв'язки досліджуваного процесу чи об'єкта не прописані.

13-15 балів – наведено формули розрахунків із поясненнями. Розв'язання задачі здійснено без помилок. Прописані одиниці виміру показників. Прописаний алгоритм розв'язання задачі. Висновки повні, мають логічний характер, показують знання студентом теоретичних основ та здатність до аналізу причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу чи об'єкта.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Полтініна О. П. Управління вартістю підприємства : навчальний посібник [Електронний ресурс] / О. П. Полтініна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 140 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/20383/1/2017-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%82%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%9F.pdf>

2. Фінанси [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / О. П. Полтініна, С. В. Юшко, Є. О. Малишко та ін.; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 215 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052>

Додаткова

3. Брюховецька Н. Ю., Іваненко Л. В. Оцінювання людського капіталу та доданої вартості підприємств: теорія та практика: монографія/НАН України, Ін-т економіки пром-сті //НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ. – 2020.

4. Іпполітова І. Я. Оцінювання збалансованості бізнес-портфеля підприємства / І. Я. Іпполітова, М. М. Салун // Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали міжнар. науково-практ. конф., 30-31 лист 2020 р. : тези допов. – Харків : ДІСА ПЛЮС, 2020. – С. 62–63. Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24608/1/Tezis_Ippolitova_Salun.pdf

5. Корогод Н. П., Фонарьова Т. А. До питання структури інтелектуального капіталу та оцінки людського капіталу, як його складової, при визначенні ринкової вартості підприємства металургійної галузі //Теорія і практика металургії. – 2019. – №. 1. – С. 54-61.

6. Кривов'язюк І. В., Бурбан О. В. Економічна сутність поняття "вартість підприємства" та детермінанти її зростання //Економіка та держава. – 2020. – №. 10. – С. 99-104.

7. Кубецька О. М. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ //Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Льотної академії Національного авіаційного університету. – 2022. – Т. 354. Режим доступу: <http://www.ndekc.lviv.ua/pdf/17.pdf#page=355>

8. Лесик Л., Петрушка Т., Ємельянов О. Ринкова вартість як один з індикаторів формування і оцінювання економічного потенціалу підприємств //АГОС. ОНЛАЙН. – 2020.

9. Ушкальов В. В. Теоретичні та практичні аспекти оцінювання якості

управління промисловими підприємствами / В. В. Ушкальов, І. Г. Муренець // Економічні студії. Науково-практичний журнал. – 2020. – №3(29). – С. 97–101. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24312>

10. Фоміна О. В., Августова О. О., Шушакова І. К. Оцінка вартості нематеріальних активів //Бізнес Інформ. – 2021. – Т. 4. – С. 154-160.

11. Циган Р., Лижова Є. Аналіз підходів та методів оцінки вартості підприємства //Молодий вчений. – 2020. – №. 11 (87). – С. 209-214.

12. Akter S. et al. Transforming business using digital innovations: The application of AI, blockchain, cloud and data analytics //Annals of Operations Research. – 2022. – С. 1-33.

13. Côrte-Real N., Ruivo P., Oliveira T. Leveraging internet of things and big data analytics initiatives in European and American firms: Is data quality a way to extract business value? //Information & Management. – 2020. – Т. 57. – №. 1. – С. 103-141.

14. Ranta V., Aarikka-Stenroos L., Väisänen J. M. Digital technologies catalyzing business model innovation for circular economy—Multiple case study //Resources, Conservation and Recycling. – 2021. – Т. 164. – С. 105-155.

15. Richards G. et al. Business intelligence effectiveness and corporate performance management: an empirical analysis //Journal of Computer Information Systems. – 2019. – Т. 59. – №. 2. – С. 188-196.

16. Wamba-Taguimdje S. L. et al. Influence of artificial intelligence (AI) on firm performance: the business value of AI-based transformation projects //Business Process Management Journal. – 2020. – Т. 26. – №. 7. – С. 1893-1924.

Інформаційні ресурси

17. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>